

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Usuris, & interesse, Pars II. de Cambiis, Pars III. de Censibus, Pars IV. de Societatibus Officiorum

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. XXIV. Roma locationis venæ. An in cambio detur usura ob mixturam alterius contractus seu ratione certi lucri. Et quatenus detur, an talis mixtura, ex qua resultet usura, vitiet etiam ipsum ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74112](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74112)

nis venæ ferri inter Principem Ludovisum & illos de Rinuccinis *disc. sequent.* istud fundamentum non fuit habitum in consideratione, expressè deinde rejectum specialiter respondendo dictis decisionibus, in *Romana Cambii* 24. Martii 1664. §. *tertio vis fiebat. coram Otalora. de qua etiam hoc tit. inter Ludovisum & Sfortiam disc. 6.* ex ea clara ratione, quod nulla subest necessitas cambiandi seu girandi super cambiis eandem pecuniam sciente etiam dante in alios usus per recipientem convertendam esse, & tamen girum cambiorum sequi posse inæquivalenti, atque ita possum docet praxis totius Orbis, cujus notitiam habere non de facili solent Morales, ut plurimum intra claustra viventes, atque hujusmodi difficultates excitantes.

Demum quoad quartum & ultimum punctum detractionis provisionum, dixi hujusmodi punctum frequenter à me disputatum fuisse in Tribunali A. C. & in Signatura, adhuc tamen formiter non disputatum nec decisum in Rota, atque processum esse cum certo præsupposito, quod ubi agitur de illis interfuturis, quæ ob defectum realitatis spaciorem non debentur tanquam cambia, sed tanquam damnâ & interesse, non possit creditor exigere, nisi id, quod cambiorum inter alios decursum interfuturia importent, detractis provisionibus correspondalium, quas creditor prætereundere non potest, ex ea clara ratione, quod nunquam plus operari potest fictio, quam veritas, neque interesse ob non factum potest excedere id, quod interest si factum promissum adimpletum esset; Unde si Gratus & Zanibonus receptores pecuniarum verè & realiter spaccia transmississent, & cambia girassent, expensæ provisionum cedere debuissent ad favorem correspondalium, absque eo quod dator pecuniarum aliquid de eis prætereundere possit, ita non potest de illis prætereundere aliquam utilitatem, unde punctus videbatur pro meo iudicio indubitatus.

Tunc etenim provisiones in toto vel in parte cedere solent commodo creditoris, quando ipsemet suscepit mandatum seu curam girandi super cambiis, cum tunc prohibitum non sit reportare à suis correspondalibus, aliqua modica mercede contentis, condonationem earundem provisionum ad eorum favorem, ut *decis. 45. num. 3. & sequent. par. 4. rec. tom. 2. in Romana cambiorum. 4. Decemb. 1662. coram Verospio*, sed ubi cessat hæc ratio, nulla alia subesse videtur, quæ suadeat earundem provisionum commodum cedere debere ad beneficium creditoris.

Solumque in hac materia ad favorem creditorum ubi præsertim agitur de repetendis vel imputandis cambiis jam solutis, considerata fuit non bene probata negativa minoris cursus cambiorum, ex eo quod minora fuerint in aliquibus nundinis, quia ubi cambium non est ad certas nundinas præcisè restrictum, sed continet generalem alternativam omnium nundinarum in aliis locis celebrandarum, ut est in presenti contractu, tunc debet id justificari per omnes nundinas ex juris principio, quod indebitum præsertim voluntarium exigit perfectam & concludentem probationem exclusivam contrariæ possibilitatis & de quo habetur in *Romana pro Musca & in altera pro Marefcort. hoc eodem tit. disc. 17.* Unde propterea iste punctus consistit potius in facto quam in iure utpendens à dictis justificationibus & calculis.

Quando autem in aliquibus annis de huiusmodi minoratione concludenter, ut supra constaret, quod in scripturis transmissis ex parte hæredum creditoris negabatur, tunc dicebam, quod intraret juris difficultas, an illud plus singulis annis vel temporibus solutum ipso iure in sortem imputandum esset, ita ut eam ex tunc respectivè extenuasset, vel potius competeret solum de præsentis repetitio seu defalcatio; Hunc autem punctum dixi adhuc non esse decisum, ego tamen credebam locum non esse dictæ imputationi ipso iure in extenuationem fortis, sicut enim Rota & Curia sequatur opinionem, quod in odium usurarum fiat imputatio ipso iure non autem per viam repetitionis indebiti, ut liquet ex firmatis in vulgata *Romana cambii coram Bichio decis. 69. par. 9. rec.* cum qua passim proceditur; Attamen id recte locum habet, ubi agitur de vitio intrinseco consistente in dispositione juris, cuius ignorantia in materia usuraria non excusat, neque in creditore inducit bonam fidem, ut est exempli gratia, quando prætereunduntur cambia sine spaciis, seu aliàs de iure illicita & usuraria, cum tunc creditor inexcusabiliter censeatur esse in mala fide causante ipso iure imputationem in sortem, eiusque extenuationem, secus autem ubi agitur de re consistente in facto, cuius ignorantia in creditore sit justa & probabilis, tunc enim quidquid sit, an illa sit necne sufficiens ad excusandum à restitutione perceptorum & consumptorum, admittenda tamen videtur ad effectum evitandi dictam rigorosam imputationem, dum stante majori cursu cambiorum in annis præcedentibus, atque subsequuta illorum solutione, creditor eorum cursus ignarus, bona fide credere potuit ad tanti currissimum debitor, qui cambiandi curam & onus habebat, atque cambiorum cursum scire debebat, voluntarie solvit, verisimiliter non soluturus, ideo sibi imputet, cur creditori non denunciaverit subsequentam accidentalem diminutionem, in cuius casu creditor rectè dicere potest, quod abstinisset à majori exactione, non autem quod ita per adeo diminutas solutiones partem fortis recipere voluerit. Atque hanc disci mihi videri ipsam genuinam veritatem super isto puncto.

ROMANA LOCATIONIS VENÆ

PRO
PRINCIPE LUDOVISIO
CUM
RINUCCINIS.

Casus variè decisus per Rotam postea concordatus.

An in cambio detur usura ob mixturam alterius contractus seu ratione certi lucri. Et quatenus detur, an talis mixtura, ex qua resultet usura vitiet etiam ipsum cambium, vel potius, isto valido permanente, illa vitietur.

E 4 SUMMA.

S V M M A R I V M.

- 1 **C**asus controversa.
- 2 Contractus cambii simpliciter & de per se se non continet mutuum, & successive neque usuram, & qualis contractus dicatur.
- 3 In omnibus actibus attendi debet substantia voluntatis, non autem cortex & figura verborum.
- 4 Quod in cambio non adit usura, sed lesio vel iniustitia.
- 5 Declaratur, & quod usura esse possit in quocumque actu inter vivos vel per ultimam voluntatem.
- 6 Quando etiam in cambio proprio & directo adit usura.
- 7 Quid in cambio minuto seu materiali permutatio nis inoneta in eodem loco inter presentes.
- 8 In cambio nullum dari potest lucrum certum.
- 9 De cambio obliquo continente sub se plures contractus mutui, mandati, & cambii.
- 10 Examinatur decis. Mastrill. 106. & an data in- fectioe contractus creditori debeat interest.
- 11 Corruente altero contractu corresponsivo admixto cum contractu cambii, an iste contractus etiam corruat & quando.
- 12 Accidentalia vitiantur & non vitiant.
- 13 Declaratur conclusio de qua num. 11. circa cor- respesivitatem.

D I S C. XXIV.

PRÆSUPPOSITA facti serie in hac eadem causa magis distinctè enarrata sub tit. de Regali- bus, disc. 117. ac brevius enunciata in eadem causa sub tit. de usuris disc. 4. Quatenus pertinet ad istam materiam cambiorum, actum fuit de pun- cto. An mixtura locationis vel alterius contractus cum cambio inducat usuram, quæ istum etiam contractum vitiet, vel potius ipsa circumstantia induciva usuræ vitietur, contractum cambii firmo permanente. De prima verò tantum parte disputa- tum fuit in Rota, an scilicet adesset mixtura talis quæ causaret usuram necne. Cumque recedendo à prima decis. 23. Martii 1639. coram Cardinali Ve- rospio, in tribus posterioribus sub diebus 2. Maij 1659. & 20. Februarii & 26. Novembris 1660. co- ram altero Verospio successore, firmatum fuerit usu- rariam mixturam non adesse, hinc proinde defuit occasio disputandi de altera parte, Num scilicet posita circumstantia usuraria ista vitietur vel vitia- retur, de quo solum actum fuit in congressibus ha- bitis per solos huius partis. Advocatos pro dire- ctione, ac etiam in illis, qui habiti fuerunt coram Arbitris seu Arbitri consultoribus, priusquam re- affumeretur causa in Rota.

Quatenus igitur pertinet ad dictam primam partem disputatam in Rota, cum in isto contractu locationis seu appaltus vena ferri suscepto per fra- tres de Rinneinis conventum esset, quod ipsi da- re deberent Ludovisio locatori scuta 175. m. ad cambium, explicando huiusmodi pecunie datio- nem cum vocabulo Italici idiomatis, *prestare, o far prestare*, quod traductum in latinum idem impor- tat ac *mutuare*; Hinc proinde in prima decisione anno 1639. infertur adesse mutuum, quod data in-

justitia pretii, usurarium reddit alium contractum admixtum; In posterioribus autem decisionibus atque in disputationibus habitis in Rota, magna inspectio habita fuit super hoc puncto, an adesset, necne mixtura mutui, nimium laborantibus scri- bentibus hinc inde super Etrusca elocutionis vo- cabulorum significationibus, quod scilicet hoc ver- bum *prestare* apud Florentinos præsertim impor- taret, & an in isto contractu in Urbe istius potius, quam dictæ Florentinæ Civitatis patriæ condu- ctorum loquendi usus attendi deberet, Atque Ro- ta deferendo aliquibus attestacionibus negotiato- rum, magnum fundamentum constituit in usu Flo- rentino, juxta quem etiam ipse contractus cambii explicari solet: Dictoque contractu posito, infer- tur non cadere usuram, cum hæc non detur sine mutuo vero vel interpretativo, quod ita adesse si- dicatum fuit, dum contractus cambii, positus re- quisitis ad eius realitatem ad præscriptum Consti- tutionis 118. Pii V. necessariis, nullum sub se conti- neat mutuum verum vel interpretativum, sed vel juxta unam opinionem contractum permutatio- nis, vel juxta alteram illum mandati seu inflitorie, vel juxta alteram locationis, & conductiois, vel juxta alteram contractum innominatum, do ut des, seu do, ut facias, ut apud Turr. hoc tract. & in aliis hoc tit. pluries.

Quamvis autem Ego inter huius partis Advo- catos tunc junior, ut cæteris senioribus & primariis adhererem, scribendo in causa, in præmissis quo- que insisterem; In meo tamen sensu, omnes istos credebam labores inanes, atque per modum lo- quendi potius puerilitates, circa præsertim signifi- cationem dicti verbi seu vocabuli *prestare*, & an unius vel alterius Civitatis loquendi usus attendi deberet, quoniam procedendo cum certo princi- pio à judicantibus & consulentibus in quibuscum- que humanis actibus, tam inter vivos, quam per ul- timam voluntatem principaliter, ac perpetuò at- tendendo, ut non cortex, vel formalitas verborum, seu substantia voluntatis attendi debeat, ut de acti- bus inter vivos *Mantic. de tacit. lib. 2. tit. 7. Buratt. decis. 113. num. 7. Merlin. decis. 692. num. 46. Rota in Romana fidei juf. 24. Maij 1660. coram Verospio, & fre- quenter sub tit. de credito*, ac sub altero de contractibus & alibi; Et in ultimis voluntatibus idem *Man- tica de conjecturis lib. 3. tit. 3. num. 9. Orthob. dec. 254. in fine, & frequenter sub tit. de fidei commissis ac alibi*; Cum ex ipsa conventionne ad evidentiam pateret in partium voluntate non fuisse dandi dictam pecu- niam sub contractu mutui, sed sub illo cambii, li- mitando cambiorum fructus seu intersuria ad sep- tem pro centenario, ac etiam adjiciendo pacta in contractibus cambii adjici solita super justificatio- ne spacciorum seu realitatis, & aliis ita etiam com- probante subsequuta observantia formalis giri cambiorum per nundinas; Hinc proinde puerili- tatis species videbatur super formalitatibus, & sig- nificationibus verborum immorari, ideoque refle- ctendo etiam ad veritatem omnino absolutum cre- debam, quod verfaremur in contractu cambii, non autem in illo mutui.

Ecòn verso autem, eodem veritatis sensu reten- to, inanes credebam labores scribentium pro con- ductoribus in retexendo ad conclusionem usuræ longissimas allegationes, quarum pleræque recen- sentur etiam in causa decisionibus super certo ac præsupponendo principio, quod non detur usura sine mutuo vero vel interpretativo, cum punctus difficultatis non consisteret in ipso principio, seu conclu-

conclusionem juris, sed in eius applicatione, circa quam credebam procedi cum æquivoce evidenti.

4 Licet enim purus contractus cambii realis initus sub forma ad præscriptum dictæ Pianæ Constitutionis requisita, nullum contineat mutuum, & successivè usuram, etiam si ageretur de cambio irregulari, in quo cambiorum intersuria seu pretia à partium conventionem resultant, & in qua conventionem, circumventio, seu læsio adesset, cum id percutiat injustitiam reducendam ad justitiam, seu æqualitatem juxta terminos *tex in l. 2. Cod. de rescind. vendit.* non autem usuram, ut advertitur in *Romana cambiorum disc. 1.* & in aliis atque est principium receptissimum.

5 Attamen ubi accedit qualitas alterativa, tunc illa corrumpere dicitur contractum, illumque transformat in diversam speciem mutui interpretativi sub diversi contractus nomine palliati, nam etiam in emptione, & venditione, locatione, & conductione, permutatione & similibus, attenta propria natura contractuum, nullum adesse dicitur mutuum verum & interpretivum, & consequenter non intrant termini usuræ, sed potius illi læsionis & injustitiæ; Et tamen conventiones alterativæ, in istis etiam usuram inducunt, ob eorum corruptionem, ac implicitam transfusionem in toto vel in parte in diversum contractum mutui impliciti seu interpretativi ad notata per *Canonistas in cap. in Civitate, & cap. finali de usuris, & per civilistas in l. curabit Cod. de action. empti*, ut latè advertitur ad propositum apud *Mastrilli. decis. 106.* Quinimò intrat usura etiam in feudo, emphyteusi, donatione, deposito, & similibus, à quibus illa magis abesse videtur; Et quod magis, etiam in legatis & ultimis voluntatibus, ut frequentè in sua materia *sub tit. de usuris*, quoniam eo ipso, quod alteratur consueta natura contractus, atque de facto exinde resultat, quod ob usum pecuniæ admixtum cum tempore alter contrahens aliquam reportat utilitatem de ipsius principalis contractus natura non competentem, tunc ita occultari dicitur mutuum velatum seu interpretativum, ut in omnibus dictis, ac similibus contractibus, vel legatis, ac ultimis voluntatibus, quinimò, & in iudicium sententiis vel arbitratorum laudis plene expendit *Leotar. in eius tractatu de usuris quest. 1. 8. & 18. & 19. 24. & per totum tractatum*, & sunt principia certa, in quibus tyronicum esset auctoritates desiderare.

6 Et in specialibus terminis cambii, etiam ubi agitur de cambio proprio & directo juxta eius originem & introductionem absque mixtura negotiationis seu circulationis, sed pro illa commoditate vel necessitate commercii, quia nempe habens pecunias in una Civitate, illis verè & realiter indiget in altera vel in nundinis pro mercibus emendis, aliisque negotiis vel usibus explicandis, nam adhuc adesse potest usura, ex eo quod ratione majoris dilationis, de majori cambiorum seu mercedis pretio conveniatur, cum ita insit mutuum interpretativum, quod usuram causat juxta dubitationem excitatam per *Lupum in cap. Naviganti de usuris commentar. 3. §. 2. num. 72. in illis ultime impressionis*, alias num. 30. in antiquioribus, & advertitur supra in *Romana cambiorum disc. 1.*

7 Quinimò etiam in cambio minuto & materiali sine literis, quod in eodem loco inter presentes sequi solet, ut est illud quod exercetur per collybiatas,

quos vulgò *bancherottos* vocamus, cambiando scilicet monetam auream cum argentea, vel argenteam cum aerea, sive grossam cum minuta &c. dari potest usura, quoniam licet citra usuram licitè concedatur in cambiatore aliquod lucrum in compensationem laboris & industriae circa illud exercitum, vel ratione illius intrinseci valoris, quem ratione commodioris usus habeat ex consuetudine magis una monetæ species quàm altera, quamvis valor intrinsecus esset uniformis, & circa quam recompensam si adesset excessus vel circumventio, illa percuteret injustitiam & læsionem non autem usum, Nihilominus si admixtum esset tempus, & successivè unius ex permutantibus lucrum ratione usus pecuniæ, quia nempe, ut sæpè contingit, præfertim in Regno Neapolitano, ubi magnus habetur incommodissimus usus pecuniæ aeneæ, quod habens hanc de facto inferiorem pecuniam, illam indigenti tradat ad certum tempus restituendam in argentea vel aurea, Tunc enim occultari dicitur mutuum interpretativum, & successivè intrat usura, quod scilicet ob usum pecuniæ cum dilatione illam recipiens sentiat damnum, & successivè illius dator lucrum illius extrinseci valoris, qui vulgò *aggiu* nuncupatur, in una ac in altera monetæ specie cum similibus, & sic usura non consistit in contractu cambii puro, ac simpliciter, & de per se considerato, sed in circumstantia, seu qualitate alterativa.

Item retentis eisdem terminis cambii veri, ac directi ut supra, illius essentialis requisitum est, ut nullum detur lucrum certum ab initio, neque in obolo, sed totum pendeat ab eventualitate majoris, vel minoris valoris monetæ, unde uterque contrahens æquè se habere valeat ad lucrum ac damnum juxta *cons. 238. Romani Rota decis. 304. num. 5. par. 2. rec. dec. 315. num. 6. par. 2. divers. sperell. decis. 90. num. 21. & frequenter in aliis hactenus.* Unde propterea eo ipso, quod datur lucrum certum, & non pendens à dicta incerta eventualitate, istud dicitur cambium fictum, saltem in hac parte alterativa lucri certi ratione mutui interpretativi, in quod contractus cambii, corrupta vel alterata eius natura, transfundi dicitur.

Clarus verò, ac extra principium dubitandi, quando ut in hac facti specie, non agitur de cambio proprio & directo, quia nempe quis habens pecuniam in uno loco, eam tradat campfori vel alteri, ut æquivalens in alio loco, & in diversa moneta sibi ad eius opportunitates congrua recipiat, sed agitur de cambio obliquo, quia nempe indigens quis pecunia pro aliis usibus, illam mutuo accipiat ab eo, qui eandem cambiorum traficis, & negotiationibus destinaverat, unde propterea nè mutuator in damno remaneat, mutuatarius ei præbet facultatem accipiendi tantumdem ab aliis vel à se ipso ad cambiū pro re integratione, ideoque creditor seu dator pecuniarum, ut advertitur supra in *Romana cambiorum disc. 1.* & in decisionibus in ea causa editis coram Verospio, ac habetur *hoc eodem tit. in aliis frequenter*, plures personas gerere dicitur, Unam creditoris ex causa mutui, Alteram mandatarii debitoris accipientis pecuniam ad cambium mandantis nomine & damno, Et tertiam campforis dantis sibi ipsi tanquam mandatario dictam pecuniam, illamque girantis, unde propterea adest mutuum verum expressum, & consequenter ubi ex mixtura alterius contractus resultaret certa utilitas aliàs quàm à cursu & eventualitate cambio-

rum, tunc usura remanet indubitata, quoniam istud lucrum ad aliud referri non potest, nisi ad accessiones mutui, vel ad cambium siccum, ac extraneam naturalem cursum cambii realis; Et consequenter dicta conclusio de usura non intrante sine mutuo vero vel interpretativo, generaliter & in abstracto vera omnino extranea videbatur à casu controversiæ.

Hinc ex facto potius quam ex jure cessavit occasio disputandi in Rota alium punctum, An posita mixtura alterius contractus causantis usuram vitaret vel vitaretur, dum ob præsuppositam justitiam pretii seu pensionis, in alio admixto contractu locationis & conductionis, cessabat lucrum certum, quod est usuræ fundamentum.

Verum ubi subsisteret dictum præsuppositum, quod in meo, plurimumque sapientum sensu videbatur irrefragabile, quod scilicet dictus alter contractus locationis seu appaltus contineret injustitiam pretii & successivè lucrum certum, unde propterea intraret infectio usuraria; Quatenus pertinet ad punctum, an hæc vitaret vel vitaretur; Aliqui ex nostris, ac etiam ex scribentibus in contrarium, pragmatico more magnificentes doctrinas, ac decisiones punctuales, magnum fundamentum constituebant in *decisione* 106. *Mastrilli*, quæ nimium docta & magistralis est in hoc puncto usurariæ locationis, seu alterius contractus ob mixturam mutui vel contra, juxta *deducta dicto discurs. 117. sub tit. de Regalibus, & dicto alio discurs. 4. sub tit. de usuris*, quoniam per Consistorium declaratus quidem fuit usurarius & infectus ipse contractus, sed tamen creditori adjudicatum fuit interesse pro pecunia, quam alter contrahens interim in manibus habuit ad rationem non excedentem decem pro centenariis, ut patet ex eadem *decisione num. 40.* ideoque inferabatur posse stare simul locationem esse infectam, ita ut Appaltatores tenerentur locatori reddere rationem rei vendita pro illo eodem pretio, pro quo ipsi venderant, & tamen eundem locatorem pro pecunia prædicta, quam interim habuit, teneri ad dicta cambia ad conventam rationem septem pro centenariis.

Istud motivum in Curia Romana, retentisque opinionibus, cum quibus in ea proceditur, verè nullius momenti erat, atque contemptibile dici poterat, dum omnino damnatum est illud interesse, quod posita mora seu conventionem in dicto Regno Sicilia ultra, ac etiam in altero citrà aliisq; locis per Tribunalia laicalia decernitur absq; illius specialis justificatione cum requisitis positus per *Castrensem l. 3. ff. de eo quod certo loco*, utpotè ibi habitis pro notoriis, atque speciali probatione non indigentibus, cum hæc opinio in Curia passim reprobata sit, ut frequenter in sua materia *sub tit. de usuris*, ideoque dicta decisio ex hoc capite decernens creditori hanc accessionem non faciebat ad casum ex defectu applicationis, in qua totum & continuum est juristarum malum.

Alii ex nostris, cum præsupposito proximè insinuati assumpti in Curia irrefragabilis non dandi interesse absque titulo illius productivo, vel speciali justificatione, mordicus insistebant, quod pro dicta pecunia nihil deberetur, nullaque cambia currissent, atque hunc sensum præsertim habebant duo *Viri Andosilla & Roncomus*; Cum enim ex *deductis dicto disc. 17 sub tit. de Regalibus*, indubitata esset

correspondentia locationis seu appaltus cura datione pecuniæ in dicta summa scutorum 175. m. adeo ut unus actus sine altero absque dubio hinc inde gestus non esset, unusque fuerit causa practica alterius, quod est verum ac certum correspondentis inditium; Hinc proinde data infectione contractus locationis seu appaltus, juxta regulam ex certis juris principiis, quam in correspondentibus habemus, corrumpit etiam alter actus ex defectu voluntatis, quæ alias adesse non dicitur, dum unus sine altero factus non esset.

Diversa vero in hoc puncto erat mea opinio, unde apparenter & apud alteram partem reputatus in ista causa durior, magisque pertinet, seu obstinatus, attamen in effectu etiam omnibus benignior; Credebam enim verè appaltum non sublineri ob claram injustitiam pretii, quodque istud reducendum esset ad justitiam, dum Appaltatores nulli periculo, nullique incommodo subjecti fuerant juxta *decisa apud Mastrilli dicta decis. 106. cum aliis dicto disc. 117.* E conversò autem, injustam ac omnino improbabilem reputabam nostram præntensionem denegandi etiam cursum cambiorum; Idque non solum ex quadam non scripta æquitate ac epicheia deducta ex ratione vel dispositione *textus in l. curabis C. de action. empti, & à simili*, dum notorium erat datores pecuniarum esse negotiatores retinentes eorum pecunias sub cambiis, quorum occasiones expetende non sunt, Ac etiam ob declaratam voluntatem non faciendi mutuum, sed dictum alium contractum valide, & de sui natura huiusmodi eventualium accessionum productivum; Sed etiam de stricto juris rigore, juxta ea quæ apud *Cenc. & Leotar.* ac alios, receptissimum habemus in contractu censuali, quod ubi contractus de per se consideratus habet omnia substantialia vel naturalia requisita, ita ut nullus ad sit defectus intrinsecus & in se, sed solum adjecta sint pacta ab eo extranea quæ percuriant accidentia, non autem substantialia, vel naturalia contractus. Tunc, quicquid sit in foro interno, in quo omnis decisio pendet ab intentione, unde solus Deus, ac propria conscientia sunt iudices, Quatenus pertinet ad forum externum, receptum est huiusmodi accidentalia vitari, ac haberi pro non scriptis, non autem vitari; Et hic mihi videbatur casus, quoniam contractus locationis seu appaltus continebat purum accidens, quod esse & abesse poterat citrà corruptionem alterius contractus cambii, qui de per se erat validus, & perfectus, utpotè habens omnia *Pianæ* Constitutionis requisita.

Quatenus verò pertinet ad motivum correspondentis, Advertentem procedi cum aliquo æquivoco in applicatione, quoniam illud procedebat ad favorem alterius partis, quæ rectè dicere poterat, quod non dedisset tantam pecuniam sub cambiis limitatis ad taxam, juxta illorum temporum conditionem nimium suavem septem pro centenariis, cum brevi etiam reductione ad quinque, & cum impedimento repetendi sortem, diminutè singulis annis assequendam ex pretio venæ juxta *seriem, de qua dicto disc. 117.* nisi etiam effectum habuisset dictus alter contractus, cuius sperata utilitas dicta talia præjudicia compensasset, & sic quod ipsi creditores, cessante contractu appaltus allegare potuissent resolutionem, seu cessationem alterius contractus ita eis præjudicialis, ac nolle stare conventis ratione cessantis alterius contractus correspondens.

correspondenti, tanquam ex cessante voluntate, siue conditione, sine qua non; Secus autem e converso, quoniam debitor qui pecuniis indigebat, si pro eis habendis non solum se opponere voluit cambiis, sed etiam alteri iacturam resultanti ex dicto praedicti appaltu, ita duplicatum damnum sentiendo, multo magis & absque dubio fecisset solum contractum cambii sine appaltu; Et consequenter prorsus improprium mihi videbatur dicere, quod ex hac parte allegari posset ratio defectus intentionis alias contrahendi, ob quam in correspondenti cessante uno contractu alter quoque corrui, ita enim nimium repugnare videbatur ipse naturalis discursus, quidquid alter nimium rigorosus leugulicis suaderet: Sed subsquens concordia his omnibus finem dedit, nulla tamen difficultate habita per Arbitros in concordia tractatu circa cursum cambiorum.

- 9 Datur distinctio plurium effectuum, ad quos attenduntur conjecturae & indicia futura decoctionis, & in quibus dici valeat decocturus.
- 10 Quae regula tradatur ad videndum, an quis esset decoctioni proximus.
- 11 De statu foro mercatorum Bononia in hac materia.
- 12 Quando futura preparatio decoctionis in hac materia attendatur.
- 13 De applicatione theoricæ generalis ad casum.
- 14 De stylo mercatorum in acceptatione litterarum cambii.
- 15 Mandatarius, seu correspondens non excusatur scire potuit conditionem scribentis.
- 16 Ponderatur difficultas cadens in causa.
- 17 De partibus passatorum bancorum.

DISC. XXV.

Sub die 27. Februarii 1666. Caesar de Cesare in Civitate Neapolitana negotiator dedit litteras directas Francisco Cucurno in Urbe negotiatori pro solutione scutorum mille facienda Valentino Salutio in Urbe pariter existenti, pro totidem ab eodem Cesare acceptis, mediante banco publico, à Solariis & Lavangnis, quas litteras Cucurnus liberè acceptavit sub die 6. Martii; Cumque pendente solito termino dierum quindecim, qui usus vulgò inter negotiatores dicitur, sub die 13. eiusdem mensis ob eiusdem Caesaris laudationem eius decoctio in foro mercatorum detecta & publicata esset, Hinc propterea Cucurnus, ita carens releatore recusavit dictarum litterarum implementum ex motivo superventæ decoctionis scribentis, introductaque causa coram A. C. prodiit sententia dicti Cucurni absolutoria, à qua interposita appellacione ad Rotam coram Albergato, datoque dubio, An Cucurnus ad dictarum litterarum solutionem teneretur sub die 13. Aprilis. 1668. negativa prodiit resolutio, & in hoc statu causa pendet.

Quæstio autem hæc alias apud nostros majores involuta, hodie in Rota, & Curia Romana, cum cuius opinione concordant etiam sacrum Consilium, aliaque Tribunaia Regni Neapolitani, videtur hodie jam sopita, ita ut non sit amplius juris, sed facti, & applicationis; Juris enim theoricæ est, de qua apud Franch. decis. 303. Fab. de Ann. consil. 82. Rovit. super pragm. 1. de litter. camb. Merlin. lib. 2. contray. 11. de Marin. resol. 258. lib. 1. Carleval. de iudic. tom. 2. quæst. 6. Rot. decis. 345. par. 5. rec. in Romana litterarum cambii 16. Martii 1640. Cocino & apud Dunozettum decis. 940. cum aliis in huius causæ decisione, quod plures casus distingui debent.

Primus est ubi decoctio mandantis, seu scribentis supervenit re integra, ante scilicet litterarum acceptationem factam à mandatario, qui in statu bonæ fidei eas postea accepta verit, justè credens perseverantiam mandantis in consueto bono statu, cuius mutationis ignorantia crassa vel supina dici non valeat; Et tunc in dictis locis, & Tribunalibus recepta est opinio magis benigna excusans acceptantem, quoniam verius videtur acceptantem non dici fidei iussorem, vel expromissorem iuxta opinionem Scaccia & aliorum, sed potius mandatarium ita acceptasse cum propria obligatione, cum præsupposito, quod adhuc duraret mandatum iam solum per mortem civilem à decoctione resultantem, ideoque casus iste fortuitus cedere potius debet.

ROMANA
SEV
NAEPOLITANA
LITTERARVM CAMBII
PRO
VALENTINO SALVTIO
CUM
FRANCISCO CVCVRNO

Causa decisa per Rotam pro
Francisco.

An & quando decoctio mandantis, seu scribentis litteras cambii cedat damno mandatarii, seu correspondentis, qui illas acceptavit, vel potius adjecti, cui earumdem litterarum implementum fieri debebat, ac solutio facta est.

SUMMARIUM.

- 1 Acti series.
- 2 Resolutio causæ.
- 3 Refertur quæ sit juris theoricæ in materia, & distinguuntur casus.
- 4 De primo, in quo acceptatio litterarum sequatur post decoctionem, & recensentur decisiones Rote hunc casum percutientes.
- 5 De alia ratione ob quam isto casu acceptans excusatur.
- 6 De secundo casu, in quo de tempore acceptationis scribens erat in statu valido postea immutato.
- 7 De tertio casu mixto, quia de tempore acceptationis non esset sequuta formalis mutatio status, sed cepisset aliqua deterioratio.
- 8 Impugnatur in hoc casu solutio & de ratione.